

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Proti draginji.

Tristotisoč ljudi je v nedeljo na Dunaju demonstriralo zoper draginjo. Razven znane manifestacije za splošno in enako volilno pravico leta 1905 še ni Dunaj videl take velikanske demonstracije in da je moral tudi vtisk biti velikanski, izpričuje dejstvo, da poroča vse časopise obširno o tej akciji, meščansko priznavajoč mogočnost socialno demokratičnega nastopa, agrarno pa z besnim rohnenjem kvitirajoči udarec, ki je zadel.

Od desetih dopoldne do dveh popoldne je trajal spreved delavstva, kateremu se je pridružil tudi nekaj meščanstva, po glavnih dunajskih ulicah. Zastave, simboli in nešteti krepki napisi, ki so jih nosili v sprevedu, so označevali pravi pomen demonstracije. Glasile so se delavske pesmi, vmes pa so doneli gromoviti klici, ki niso dopuščali nobenega dvoma. Kakor prva četa so se vozili delavski kolesarji, na čelu so korakali na Dunaju bivajoči socialno demokratični poslanci v državnem zboru. Govorilo se je pred parlamentom in pred rotovžem. V »Ljudski dvorani« v mestni hiši pa je še posebej zborovalo 4000 ljudi. Deputacije so se udeležile spreveda tudi iz zunanjih mest; med njimi so vzbujale veliko pozornost zlasti mnogoštevilne ženske ne le iz delavskih, ampak tudi iz srednjih stanov.

Na shodu se je sprejela sledeča resolucija:

»Današnji ogromni shod delavskega prebivalstva dunajskega ponovno izreka odločen protest proti ljudstvu izkoriščajoči in izstradajoči gospodarski politiki avstrijske vlade, ki stoji pod poveljništvom agrarcev in je vdana pomočnica profita želnih veleposestnikov, špekulantov z živino in ogrskih magnatov. Dunajsko prebivalstvo zahteva z vso odločnostjo:

Prost, popolnoma neomejen uvoz argentinskega mesa, otvoritev mej za svobodni

uvoz živine in mesa, odstranitev carine na meso in krmo, smoteno aprivizacijsko politiko občin, izključitvi oderuško prekopovalstvo. Današnja demonstracija je resno svarilo podraževalcem mesa vsake vrste, resno svarilo vladi. Dunajsko prebivalstvo je pripravljeno energično nadaljevati boj zoper oderuško omejevanje ljudskega preživljanja, zoper vse pokrovitelje in uživalce živilnega oderuštva. Dol s politiko lakote!

To resolucijo je sprejelo dunajsko delavsko prebivalstvo, z njo pa soglašajo vse delavstvo v Avstriji in gotovo se nam ni bati oporekanja, ako trdimo, da se vjema s temi zahtevami vse razven agrarcev.

Dunajska demonstracija ni bila osamljena. Podobne manifestacije so se vršile v Pragi, v Trstu in v drugih mestih. In to je resen moment, katerega gotovo ne morejo prezreti oni, katerim je božja potrpežljivost poverila usodo Avstrije v teh dneh.

Te demonstracije so živa priča, da je pomanjkanje doseglo vrhunec. Nobeno stopnjevanje draginje se ne more več prenašati, tudi sedanja draginja je usodepolna za tisoč in tisoč družin in nobena naloga ne more biti za avstrijsko vlado ta čas važnejša, nego storiti odločne, resne korake, da se pomaga.

Socialno demokratično delavstvo je disciplinirano, toda nobena disciplina ne bi mogla uprizoriti takih demonstracij in na noben način se ne bi mogle demonstrantom izkazovati simpatije celih mest, če ne bi bil povod demonstracijam tako resen, če ne bi bil položaj tako obupen, če ne bi bila nevarnost za množice tako velika kakor je. Draginja je danes najvažnejši problem v državi in vlada, ki ne spoznava te resnice, postane nemogoča.

Kmečko vprašanje.

(Poročilo sodr. dr. Tume goriški deželni konferenci).

S kmečkim vprašanjem so se začeli baviti vsi veliki strankarski zbori. Pri nas je

to vprašanje posebno važno, ker nam številke kažejo, da imamo na Goriškem največ kmečkega proletariata. Seveda ni mogoče v kratkem referatu obdelati vse snovi, ki je ogromna, torej gre le zato, da se konstatira, kakšne so pri nas razmere. Tudi ni konferenca kompetentna za končno rešitev tega vprašanja, ampak zbor jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Liebknecht pravi: Mi ne rabimo kmeta, da delamo revolucije; ako pa ne delamo revolucije s kmeti, ne moremo ohraniti svojih pravic, ako nimamo kmetov za seboj. Torej revolucionarni socialni demokrat pravi, da je osigurana bodočnost socialne demokracije še le takrat, kadar dobi zaslombo v kmečkem ljudstvu. Revizionist Müller pa pravi: »Kjer so socialni demokrati praktično nastopili v deželnih zbiorih pri vprašanjih agrarne politike, tam smo delali vedno kmečko politiko, šli so s kmetom, malim posestnikom. Dasi nemška socialna demokracija ni nikdar nastopila v tem oziru in ni dala nobene direktive, je vendar praksa pokazala, da so socialno demokratični poslanci skoro instinktivno vedno delali kmečko politiko, kjer so nastopili v agrarnih vprašanjih.«

In res: Socialna demokracija in kmet morata hoditi skupaj proti kapitalizmu; to je pokazala tudi literatura. Ni res, da izgine mali kmet iz sveta, da izpodrine veliki posestnik malega. Pokazalo se je, da je to izpodrinjanje popolnoma odvisno od zemlje. Dočim se delavska socialna demokracija razvija po enakih načelih po vsem svetu, se kmečka stranka razvija v vsaki deželi samostojno. Kjer je zemlja enotna, da se na velikem kompleksu lahko pridelujejo pridelki iste vrste, tam se razvije veliko posestvo, kjer pa zemlja ni enotna, se deli ter prihaja iz srednje in velike posesti v roke malih posestnikov, katere lahko kvalificiramo kot kmečki proletarijat.

To pokazuje ravno Goriško. Vemo, da je bila goriška dežela pred kakimi 50 leti v rokah veleposestnikov, da je tu vladal kolonski gospodarski sistem. V celi Vipavski dolini pa že imamo namesto velikih posestnikov samo male. To velja tudi za Brdce, dasi je tam še par domačih veleposestnikov; gotovo pa je, da v kakih 30 letih izginejo tudi tam zadnji ostanki kolonskega sistema.

pričakovanje je zamen. Zanimanje peša, ker se vrste nastopi brez zveze. Značaji se izgublja v meglenosti, od scene do scene premaguje lirik dramatičarja, o dogodkih se poučuje poslušalec le posredno, pričakovane velikega konflikta pa ni. Nazadnje ga tudi Kacijanarjeva smrt ne more več elementarno presuniti.

A vendar je bilo prav, da se je Medvedovo delo uprizorilo. Slovenska dramska literatura je revna in preden bo moglo naše gledališče reflektirati samo na povsem dovršene umotvore, se bodo morale razmere temeljito izpremeniti. Tako revni sicer nismo da bi se moral zastor razgrinjati pred vsakim peresarskim poizkusom, a Medvedova tragedija ima že toliko lepote in literarne vrednosti, da zasluži uprizoritev na odru, na katerem se morajo gutirati še Kadelburgove burke.

Z uprizoritvijo večjih del je pri nas še križ, ker je tudi tukaj finančni minister velik gospod. Splošno se mora priznati, da se je režija vestno potrudila in tudi igralcem se je poznala dobra volja. Ker so verzi na ljubljanskem odru zelo nenavadni, ni čuda, da je bilo v tem oziru precej spotike. Težave je delala tudi menjava visokega patosa z realističnimi, semtertja tudi banalnimi mesti. Naslovno vlogo je igral g. Verovšek, vestno se trudeč, da bi izčrpal iz nje, kolikor je dovolil pesnik; a meje so bile preozke, ker manjka temu junaku že v knjigi primerna sila in trdost. G. Nučič je svo-

Statistika goriške dežele kaže, da je tu 73% vsega prebivalstva kmečkega, 27% pa je trgovcev, obrtnikov, industrialcev, industrialnih delavcev in uradnikov. Kmečkega prebivalstva pri nas je torej okoli tri četrtine, od ostalih 27% pa je le približno polovica pravih delavcev, torej 13—14%. Te številke povedo, da socialna demokracija na Goriškem ne pride do moči, dokler ne pridobi malega posestnika.

Pri nas gre za pridobitev politične moči v deželnem zboru, katere si s 13% prebivalstva ne moremo priboriti, zlasti ker so med temi 13% zapopadeni tudi krščanski socialci in narodni delavci. Pereče je za nas vprašanje, kako priversti malega posestnika v naš tabor, in če je to sploh mogoče. Od vsega kmečkega prebivalstva je 68% malih, 3% velikih, ostali so srednji posestniki. Izmed vsega prebivalstva na Goriškem bi bilo torej okoli 50% malih posestnikov, ki nimajo komaj toliko, da bi živeli od svoje zemlje in jo morajo sami obdelavati. Ti mali posestniki imajo enake interese z nami. Glavni dohodek ima naš kmet od vina in sadja, ki ga goji za prodajo. Ti mali posestniki morajo kupovati živila, žito in meso kakor delavci in zavzemajo na ta način docela proletarsko stališče.

Med Slovenci sploh je 79% poljedelcev, ako računamo tudi Koroško in Spod. Štajersko, ker so delavci v industriji večinoma Nemci. To je število, ki kaže direktno za taktiko naprej. Omeniti je, da je pri nas kmečko prebivalstvo število stacionarno. Sicer se je število kmečkega prebivalstva znižalo za 1%, dočim se je industrija zvišala za 8%, trgovina za 3% in uradništvo za 30%. Vendar je nazadovanje kmečkega prebivalstva tako majhno, da nikakor ni upati, da bi prevladalo industrialno prebivalstvo. V drugih deželah, n. pr. na Češkem in Koroškem je kmečko prebivalstvo nazadovalo za 10%, dočim narašča trgovina in obrt.

Slovenci so edini narod v Avstriji, ki nimajo nobenega socialno demokratičnega zastopnika v državnem zboru, ker se je naša socialna demokracija strogo držala taktičnih načel Češke in drugih dežel, kjer ima delavstvo že skoro večino. To je bil pogrešek. Ta taktika bi bila morda dobra, če bi imeli upanje, da spravimo le enega naših poslancev v državni zbor, tako pa moramo gle-

Slovensko gledališče.

V soboto so se zopet odprle duri doma, ki naj bi bil kulturno svetišče slovenskega naroda in preko njegovega odra so šle prikazni Medvedove izvirne tragedije Kacijanar. Pesnik sam ni več mogel videti premiere svojega najbolj ljubljene delu, kajti njegovo truplo počiva že tam, kjer je konec vseh tragedij. Medvedov duh pa je živel v soboto v slovenskem gledališču, kjer so se godili skoraj čudeži. Usoda izvirnih dram doslej ni bila vesela, kajti slovenska nezaupljivost je tako razvita, da je bila prazna hiša ob domačih delih že skoraj fatum. Kacijanar je bil srečnejši, menda ne zato, ker je Medved že mrtev. Če se sme razprodani dom v soboto smatrati za znamenje preobrata v mišljenju našega občinstva, tedaj bo nazadnje vendar še mogoče, da se trajno naseli umetnost v slovenskem gledališču in da se sčasoma razvije tudi slovenska drama.

Svojemu Kacijanarju je Medved žrtvoval kos svojega življenja. Odkar ga je pred mnogo leti prvič spisal, ga je predelaval in predelaval, dokler mu ni dal sedanje oblike. Prav je slutiti, da tiči v vsem, kar ve zgodovina in legenda povedati o »Kocijanu«, tragična snov kakor n. pr. v Wallensteinu in vse, česar še niso pojasnili arhivi, olajšuje delo krepkemu dramatik, ki lahko tem svobodnejše kleše svoje postavbe ter zavozlava in razvozlava. Tudi je precej uganil elemente,

iz katerih se ima sestavljati ta tragedija. — Kacijanarju se je zgodila na Dunaju krivica. Maščevalnost in potreba, da si zavaruje življenje, mu stavlja enak problem. Če izvoli boj, se mu kaže ob koncu poti še visok cilj, morda krona. Konflikt Leopolda z Zapoljo s turško nevarnostjo v ozadju pa pripravlja ugoden položaj za tak boj. Zarota Kacijanarja s hrvaškimi velikaši zoper cesarja, opta na Zapoljevo moč, je plod tega problema. A račun je napačen, zakaj ko je podpisana zarota, je že sklenjen mir med Leopoldom in Zapoljo; Hrvaška in Slavonija sta priznani cesarju. S pomočjo ogrskega kralja ni nič več; Kacijanar je ne more iskati več drugod kakor pri Turkih in Soliman mu jo res obljubi, seveda po načelu, da roka roko umiva. Toda hrvaški velikaši ostavljajo njega, ki so ga bili sami izvolili za voditelja, drug za drugim. Privatni interesi, cesarjeva milost, ženske muhe so jima važnejše od velike ideje. Ko hoče Kacijanar odjahati v Carigrad, ga zabodejo od Nikolaja Zrinjskega plačana bodala; z mrtvim truplom veleizdajalca Kacijanarja si bo Zrinjski pri cesarju kupil odpuščanje svojih grehov.

Medved je bil lirik; do gledališča je imel silno ljubezen, toda premalo stikov. In tako je njegov Kacijanar ostal nedramatičen, lepo berilo, a slabotna igra. Že prvi prizori pripravljajo gledalca na strastne viharje, na mogočne konflikte; od prizora do prizora pričakuje, da zažvižga burja, da mu dejanje pretrese živce in poseže v dno duše. Toda

jemu neodkritosrčnemu Zrinjskemu dal mnogo karakterističnih potez, a tudi njegovo igro je ovirala nedoslednost vloge. Odlični v maski in igri je bil g. Bohuslav. G. Danilo je svojega Erdeda dobro pogodil, le da bi mu bil lahko vtil še nekoliko več dostojanstva. Prav lepo je rešil svoj nalog gosp. Bukšek, kateremu je bil poverjen lopov Tahi. Manjše so bile vloge g. Skrbinske, Groma i. dr. Ženskim vlogam je pesnik prisodil malo prilike. Gospa Danilova kot Kacijanarjeva žena ni imela razven enega jokavega prizora kaj igrati. G. Iličičeva je odglumila malo dušico Sholaste kakor se je pač dalo. Prvič smo videli g. Šetfilovo. Igrala je grofico Salamanko. Po tej vlogi je nemogoče izrekat pravično sodbo o sposobnostih umetnice, ker nima prilika, da jih pokaže. Opažalo se je pač, da mora imeti precej rutine in da se je v kratkem času tudi precej privadila slovenščini. Nov je bil tudi gosp. Simaček. Tudi o njem mora sodba še počakati. Nastop mu je bil v celoti simpatičen, kretneje kažejo bolj začetnika. Statistika se pa ni odlikovala. e. k.

V nedeljo popoldne so igrali Hauptmanovo dražestno Hanico. Škoda da občinstvo ni imelo prav nič zmisla za krasoto in globokost te pesnitve, pa je menda neumestni smeh ob tragičnih momentih zakrivil, da so tudi igralci včasih pozabili na resni značaj čarobnega dela.

* * *

dati, kako pridemo po drugi poti do uspehov. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah je imela klerikalna stranka 12.000 glasov, liberalna 9000, naša pa 1200, torej niti ne odločujemo več pri ožjih volitvah.

Nastane torej dvojje že omenjenih vprašanj: 1) ali moremo iti s kmeti ali ne, 2) ali je mogoče izvršiti organizacijo kmetov na socialno demokratični podlagi. To vprašanje je važno tudi v drugih državah. Na Nemškem je bilo oddanih pri državnozborskih volitvah leta 1907 za socialno demokracijo 3.200.000 glasov izmed 12.000.000 opravičenih volilcev. Vkljub temu pa imajo le približno eno desetino vseh mandatov. Poroča se iz Nemčije, da imajo organizacije polne blagajne, poroča se o agitatoričnem delu, pa vkljub temu imajo nemški socialni demokratje malo moči v državnem zboru, ker delavstvo nastopa kot delavstvo ne glede na druge stanove.

Na Francoskem je bilo oddanih 1.000.000 glasov za socialno demokracijo, ki ima v državnem zboru 75 zastopnikov, v Avstriji tudi 1.000.000 s 87 zastopniki. Na Angleškem pa, ki je najbolj industrialna država na svetu, je bilo oddanih 500.000 glasov, pa ne za socialno demokracijo, ampak za delavsko stranko, ki ima 35 zastopnikov, med katerimi je samo en socialni demokrat. V Italiji je bilo pri zadnjih volitvah le 339.000 glasov za socialno demokracijo.

V malih državah, kakor so Finska, Danska, Švedska, Norveška, se stvar obrača. Kmečka Finska ima v deželnem zboru razmeroma največ poslancev na svetu, tudi več kot Avstrija. Danska je popolnoma kmečka dežela, pa ima tam socialna demokracija največjo moč na svetu; tam so kmečke organizacije že začele ustvarjati lastno samostojno industrijo. V Avstriji je socialno demokratičnih poslancev slaba petina, ki ima defenzivno moč, a ne more izvrševati svojega pozitivnega programa.

Pridemo torej do rezultata, da prihaja socialna demokracija dejanski do politične moči le tam, kjer je kmeta potegnila v svojo politično organizacijo, kjer se je pokazalo, da so interesi kmečkega prebivalstva isti kakor interesi proletariata, industrialnega delavstva. Radi tega treba, da se zanimamo za organizacijo kmetov.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Politični odsevi.

* V nešteti avstrijskih mestih so bili v nedeljo protestni shodi in demonstracije proti draginji. Povsod je bila udeležba velikanska, povsod je ljudstvo vsled draginje do skrajnosti razburjeno. Vendar se ni red nikjer kalil. Samo iz Kladnega na Češkem se poroča, da je oblast poslala tja žandarmerijo in vojaštvo. Zakaj? Ali naj se prebivalstvo naje patron?

* Gališki agrarci so še vedno nesramni. V lvovskem deželnem zboru je vložil znani demagog S t a p i n s k i, veliki prijatelj naših klerikalcev in »slovanski gobeždač« predlog, ki zahteva, da se ne dovoli iz balkanskih dežel vpeljavati več živine oziroma mesa, nego je dogovorjeno v trgovinskih pogodbah. Slovansko ljudstvo na Gališkem sicer strada, slovanske balkanske države bi rade prodajale živino; ampak odkod bi potem slovanski knezi in grofi iz Galicije jemali svoje oderuške »slovanske« profite? — Previsokoblagorodni knez C z a r t o r y s k i,

Prva opera sezone je bila Smetanov »Dalibor«. Delo velikega češkega skladatelja je v Ljubljani že znano. Znana je veličanstvena godba, pa tudi vseskozi pomanjkljivo besedilo. To je pri uprizoritvi še nekoliko poslabšano, ker je odrezan konec, tako da se pravzaprav poje Milada, ne pa Dalibor. Slišali smo mnogo novih moči. Največji uspeh je pač dosegla primadona gēna. Na d a s o v a, dasi se ji je poznalo, da ni disponirana. Zato je tudi umestno počakati, da okreva, preden se kaj izreče o njeni umetnosti. G. V a s m u t ima zelo krepak tenor, a je preveč naglašal njegovo krepkost, kar ni koristilo nežnejšim partijam. Z gospodično Š m i d o v o je opera pridobila simpatično koloraturko, o kateri bo kaj več povedati, kadar dobi pravo koloraturno partijo. Zelo ugoden je bariton gosp. P e r š l a, kateremu pa je menda trema nekoliko motil nastop. O glasu drugega tenora g. N e v o l e je težko kaj reči, ker ga je bilo komaj slišati. Vso pažnjo pa zasluži bas g. K r i ž a j a, ki je po daljši pavzi zopet prišel na oder. Iz tega materiala bi dobila mnogo napravila. Omeniti je tudi gosp. B u k š e g a, ki se še vedno razvija kot pevec in kot igralec. V orkestru smo opazili nekaj izpremembe. Dobil je harpo in kakor čujemo, dobi kmalu še drugo violo, drugi čelo i. dr. G. k a p e l n i k R e i n e r je imel orkester v rokah in je dirigiral temperamentno.

tudi taka žlahtna pijavka, pa predlaga, da se prepove vsak uvoz argentinskega in sploh prekomorskega mesa. Njemu seveda ne bo zmanjkalo bržole in bifteka.

* Socialno demokratična zveza v državnem zboru je imela sejo, na kateri je sklenila pozvati vlado, da takoj stori primerne korake proti draginji. Zveza socialno demokratičnih poslancev ostro graja, da se zavlači sklicanje parlamenta in protestira, da so se sklicale delegacije, katerim je potekel mandat in bi se morale na novo voliti.

* Nemško agrarni poslanec Grössl, ki je zastopal v državnem zboru volilni okraj Hartmanice-Prahatic, je umrl.

* Bukovinskega deželnega predsednika Bleylebena so kmetje napadli, ko se je te dni v avtomobilu peljal po deželi. Ustavili so s kamenjem v rokah avtomobil in so ga hoteli razdejati. Rešili so ga žandarji.

* Dr. Kramaf, vodja mladočeske stranke, je tako nevarno obolel, da se ne bo mogel udeležiti delegacijskega zasedanja in sploh ne more priti v Prago s Krima, kjer zdaj prebiva.

* V ogrskem državnem zboru so se razdelili mandati za delegacijo tako: Vladna stranka jih dobi 28, Košutovci 4, Justovci 3, Hrvatje 4, narodnosti in divjaki pa 3. Magntska zbornica voli 20 delegatov. Tudi v ogrski zbornici se je vložil predlog, ki pozivlja vlado, naj stori korake proti draginji, zlasti naj omogoči uvoz argentinskega mesa.

* Nemška vlada baje namerava razpustiti državni zbor in razpisati nove volitve. Nacionalni liberalci že ponujajo konservativcem kompromis proti socialni demokraciji. Posobnih simpatij si s tem najbrže ne bodo pridobili pri volilcih.

* Beroinska policija je storila s svojo »eneržijo« v dobi zadnjih moabitskih nemirov nemški državi prav slabo uslugo. Štirje angleški časnikarji, ki so hoteli svojim uredništvom poročati o dogodkih, so iz avtomobila opazovali prizore na ulici. A hrabra policija je bila tako bojovita, da je kakor slepa mlatila na desno in na levo, pa je naskočila tudi omenjene žurnaliste z golimi sabljami in dvojico njih ranila, enega prav težko. Pri tem pa je pozabila, da angleški državljani niso šleve, kakršne bi po njenih nazorih morali biti vsaj pruski podaniki. Zveza inozemskih časnikarjev je odločno protestirala in zahtevala zadoščenje. Policijski predsednik Jagow sicer odgovarja zelo impertinentno, češ da so časnikarji pravzaprav še kaznivi, ker so se vmešali med puntarje in da je policija kazala hval vredno eneržijo. Angleško časopisje pa ni tega mnenja in kritizira nemško policijo nenavadno ostro ter brezpogojno zahteva zadoščenje. Angleška žurnalistika je vplivna in z impertinenco policijskega predsednika se gotovo ne bo rešila zadeva.

* Od črnogorske turške meje se javljajo boji. V ponedeljek se je pri Vetisku streljalo šest ur. Kakor kaže, so Črnogorci prekorčili mejo in so se končno morali umakniti. Turška vlada je vložila protest pri črnogorski.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

— Kranjski deželni zbor ima danes ob 10. dopoldne prvo sejo. Deželni glavar Š u k l j e je obolel.

— Dr. Oražen je odložil deželnozborski mandat in je to naznanil v »Jutru«. Opravičil je svoj korak z neznosnimi razmerami v narodno napredni stranki. Pripoveduje, da kot izvoljeni drugi podpredsednik izvrševalnega odbora ni bil obveščen o tako važni zadevi kakor Hribarjeva afera. Naglašja, da čakajo liberalno stranko v sedanjem zasedanju velevažne naloge, da pa klub liberalnih poslancev sploh ni bil sklican na zasedanje in pravi, da v takih razmerah ne more prenašati nobene odgovornosti več. — »Slovanski Narod« zatrjuje dan na dan, da je sedanja kriza v liberalni stranki le nekaka malenkost, ki bo liberalce še okrepčala. To je seveda njihova stvar. Vendar se nam zdi, da simptomi ne kažejo na majhen nahod, ampak na težko bolezen. Tu namreč ne gre za različno mišljenje o tem ali onem, če tudi važnem vprašanju, ki se da z debato razjasniti, da se doseže veljaven sklep, ampak za to, da v stranki drug drugemu ne zaupa in da lezejo liberalci narazen kakor rakovi mladi. Tudi dr. Oražnov odstop je tak simptom.

— Dezerterja imenuje »Slovanski Narod« drja. O r a ž n a, ker je odložil svoj mandat, ter mu sploh z vso ljubeznijo škodoželjnega prijatelja odgovarja za napade v »Jutru«. Liberalno glasilo pravi, da vsi razlogi, ki jih Oražen navaja za svojo demisijo, ne drže, ampak da je vrgel puško v koruzo, ker ne more v deželnem zboru nastopati proti klerikalcem in Nemcem radi — prodaje Aurove pivovare. »Tista kupčija«, pravi, »Narod«, »je bila sijajna.« To je res zanimivo, kajti takrat, ko se je izvršila ta sijajna

kupčija in se je od nekaterih strani izpraševalo, kako se vjemajo take barantije z geslom »Svoji k svojim« in z velikim šovinizmom, ki ga je naglašal ravno dr. Oražen, je »Narod« govoril vse drugače ter predstavljal Oražna še celo nekako za mučenika. Ali se ne zdi cenjenemu »Narodu«, da je bil takrat lažnivec?

— Boj zoper draginjo imenuje katoliški »Slovenec« rdečo komedijo. Lakota, ki razjeda čreva ljudstvu, je katoliškemu poštenjaku burka, protest zoper nesramno oderuštvo je temu pobožnemu zaščitniku vseh »izkoriščevalcev komedija. Zalostno znamenje naših razmer je pač, da se sme list velike stranke tako infamno rogati bedi, ki goni ljudstvo v obup. Tristotisoč ljudi je demonstriralo po dunajskih ulicah in vse prebivalstvo milionskega mesta je izražalo njihovi demonstraciji najtoplejše simpatije. Delavci, državni uslužbenci v svojih uniformah, mali obrtniki, žene učiteljev in profesorjev so korakale v ogromnem sprevodu. V samem dejstvu je že nepobiten dokaz, da je morala beda doseči vrhunec, če je mogla spraviti takorekoč celo mesto na noge. A katoliški časniški barabon se upa govoriti o »rdeči komediji«. Doklej pa bo ljubljansko ljudstvo še prenašalo to katoliško nesramnost in mirno trpelo, da se povečuje najpodlejšje oderuštvo pod plaščem vere?

— O svetovni draginji gobežda z Jegličevim blagoslovom izhajajoči »Slovenec« in hoče s tem reči, da se zoper to draginjo ne da nič opraviti. Ena debela laž več ali manj, to je v Katoliški tiskarni že vse eno. Kaj je s svetovno draginjo, vedo tudi socialni demokratje in jim ni treba prav nič katoliških nauk za spoznanje, da je kapitalizem sam po sebi glavni vir draginje. Boj proti kapitalizmu pa mora voditi socialna demokracija, čisto sama; če bi čakala, da ji pride »sveta mati cerkev« na pomoč, bi lahko vse ljudstvo prej lakote pocepalo. Toda mi imamo domačo draginjo, ki je še posebna. V Londonu n. pr. stane kilogram argentinskega mesa 85 vinarjev; če se vpelje v Avstrijo in če se ne odpravi carina ter razne doklade, bi veljala 1 K 20 vin. do 1 K 40 vin. To silno podražanje že nima nič več opraviti s svetovno draginjo; to je že specifično avstrijska draginja in da se z odstranitvijo carine že precej pomaga, razume otrok, ki ve, da je dvakrat dva štiri. »Slovenec« pa je le na tem ležeče, da bi zmešal pojme, skalil vodo in v kalnem ribaril.

— Kmeta so napadali socialni demokratje, pravi dični »Slovenec«, ki se nima ničesar toliko bati, kakor da bi ljudstvo izvedelo resnico. Kmeta torej! Mar zato, ker socialni demokratje zahtevajo, da se revidirajo služnosti kmetov in neopravičeni privilegiji veleposestnikov? Mar zato, ker zahtevajo od države povzdigo domače živinoreje, zboljšanje pašnikov, ureditev planinskega gospodarstva? Svetohlinski »Slovenec« ima kmeta za strašno zabitega, če misli, da bo s takimi bedastimi frazami vedno dosegel uspehe. Če bi imeli klerikalci res tako tesne stike z ljudstvom, kakor se vedno bahajo, bi prav lahko vedeli, da je tudi pri nas nasprotje med malim kmetom in veleposestnikom že velikansko in da mori draginja malega kmeta skoraj tako kakor delavca.

— Zakaj se »Slovenec« poteguje za kmeta? Poleg posvetnih bogatašev, raznih knezov, grofov in baronov je katoliška cerkev največji posestnik. Vsaka škofija, opatija, kloster itd. ima ogromna posetstva in jih izkuša pomnoževati, kar se le da. Neštete kmetije na Dolenjskem, Spodnjem Štajerskem itd. so polagoma prišle v roke cerkvenih organizacij. Vsi »ordni«, ki so prilezli v deželo in se pomnožili kakor gobe po dežju, so nakupili polja, pašnikov, gozdov ter izpodrinili kmete, ki danes kopljejo premog v Ameriki in na Vestfalskem. Tako je cerkev sama postala »kmet«. Razlika je le ta, da ima na tisoče domačih kmetov toliko zemljišča, da ga krepak človek lahko preskoči, škofje in klostri pa vodijo na svojih »kmetijah« pravi kapitalistični obrat. In le na tega »kmeta«, ki je pregnal domačega, misli »Slovenec«, kadar govori o kmetu. Za cerkvena veleposestva je seveda profitno, če so meje zaprte in ne sme noben rep iz Srbije v Avstrijo. Toda naš mali kmet nima od tega oderuštva nobenega drugega dobička, kakor da v konkurenci propada; dokler more, plava, kakor ve in zna, kadar mu pa pride grunt na boben, je že ta ali oni prst mrtve roke pripravljen, da se »pokmeti«. To je vsa klerikalna ljubezen do kmeta, a kaj je v tem krščanskega, si vsakdo lahko zračuna na prste.

— Ljubljanske mizarje, ki so dobili vabila na sestanek, pozivljamo, naj se ga zanesljivo udeleže, ker je zelo važen.

— Delavska zveza »Vzajemnost« v Ljubljani bo prirejala odslej zopet redovite seje in in sestanke po odsekih. Ta organizacija mora postati središče vsega ljubljanskega delavstva ter somišljenikov. Vsakdo naj posveti tej organizaciji toplo priporočilo. Bojevniki smo in ostanemo

enega gesla: složnost v boju za delavske pravice.

— Delavsko godbeno društvo »Vzajemnost«. Člani »Vzajemnosti« se uljudno vabijo na sestanek, ki bo v ponedeljek ob 8. zvečer v gostilni »Internacional« na Resljevi cesti. Gre namreč za ustanovitev delavskega godbenega društva, za katero se je oglasilo že lepo število članov. Sodeč po dosedanjem razpoloženju se bo sestavila prav čedna godba. Upati je, da se udeležijo sestanaka zlasti člani »Vzajemnosti« v čim večjem številu.

— Veliko vinsko trgateg priredi odsek Vzajemnosti Vič-Glince v nedeljo dne 9. oktobra 1910 v salonskih prostorih restavracije pri Baliju (prej Travu) na Glincah. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnina le 20 v. Priporočamo prijateljem prijetne zabave, da se udeležijo te trgatve.

— Pevoči zbora »Vzajemnosti« se upozarjajo na »Vinsko trgateg« na Viču, kjer nastopijo. Da se ne pozabi!

— Kegljaški klub »Vzajemnosti« ima v petek ob 8. zvečer sestanek v restavraciji »Internacional« na Resljevi cesti. Kdor želi pristopiti kegljaškemu klubu, se lahko oglasi pri sodrugu Petriču.

Goriško.

Deželna konferenca.

(Nadaljevanje.)

Poročevalec kritizira nekatere organizacije, ki ne obveščajo odbora deželne organizacije o svojem delovanju; saj so vendar ustanovljene zato, da imajo vedno kontakt s stranko. Ustanovilo se je tekom enega leta 6 novih organizacij, ena pa se je razpustila. Strankinega davka so plačale vse organizacije 295 K 24 vin.

Za volilni fond so nabrale 101 K 6 vin. V zadnjem času se je ustanovila tudi mladeniška organizacija z namenom, da vzgajmo mladino za našo stranko po načelih socializma. Tudi klerikalna in liberalna stranka stranka sta se vrgli z vso silo na mladinsko organizacijo, toda ne z namenom mladino izobraziti, ampak jo korumpirati in izrabljati. Zato je bila jako potrebna mladinska organizacija tudi od strani socialno demokratične stranke.

Na izobraževalnem polju napredujemo. Imamo v Gorici izobraževalno društvo s podružnicama v Pevmi in v Sovodnjah. Treba bo za prihodnje ustanoviti še več takih podružnic, zlasti tam, kjer so nemogoče politične organizacije.

Kolportaža časopisov in brošur se ne vrši tako, kakor bi bilo treba. Vzroke zato je iskati v meščanskih strankah, ki so pred organiziranjem socialno-demokratične stranke delavstvu nudile le plese in veselice, niso se pa zanimale zato, ali ljudje čitajo ali ne. Treba bo v tem oziru delavstvo privaditi, da več čita.

Stranka je založila v tem letu svoje razglednice, koleke in vžgalice, kar pa dosega še ni prineslo dosti dobička.

Na zboru jugoslovanske socialno demokratične stranke v Ljubljani so zastopali deželno organizacijo sodrugi dr. Tuma, dr. Dermota in Petejan, na deželni konferenci v Trstu sodruga dr. Dermota in Petejan, na konferenci italijanskih sodrugov sodrug dr. Tuma, poslali so se delegati tudi na strokovne kongrese v Trst in Ljubljano.

Stranka je imela dohodkov 1051 K 53 v, izdatkov pa 1006 K, tako da znaša prebitok 45 K 53 v. Bilanca pa izkazuje: aktiva 1292 K 58 v, pasiva 338 K 86 v, torej čistega premoženja 963 K 72 v.

Sodr. dr. Tuma omenja, da ima stranka dobiti še okoli 440 kron, in sicer 300 kron, ki so založene kot kavcija za vžgalice in okoli 140 kron, katere ima dobiti od njega.

Pri poročilu o splošnem položaju prosi dr. Tuma, da se poudarja, da je stranka popolnoma sama založila vse volilne stroške in da ni nihče prispeval za volitve.

Stranka je torej popolnoma na lastnih nogah, in nima od nikoder podpore, kakor jo imajo meščanske stranke, liberalna v »Narodnem skladu«, klerikalci pa po farovžih. — Pri političnem položaju prosi, da se posebno precizira: Politični položaj je sedaj docela spremenjen na Goriškem ravno vsled nastopa socialno demokratične stranke. Na Goriškem je zavladal klerikalizem ravno tako kakor na Kranjskem, liberalna stranka pa je precej ubita. Socialno demokratična stranka je nastopila tako, ker ji je dala povod liberalna stranka, ki je leta 1908. zmagala s pomočjo agrarne in socialno demokratične stranke, potem pa skušala ubiti agrarno in našo stranko in nas s tem prisilila na odpor, ki je pokazal, da mi rastemo, vse ostale stranke pa padajo. Prej je bila naša stranka jeziček na tehtnici, sedaj pa ne doseže liberalna stranka več toliko glasov, da bi odločevala naša stranka pri ožjih volitvah, imamo pa pred seboj odkritega sovražnika v klerikalizmu, boj postaja bolj načelen. Da socialno demokratična stranka raste, je pokazala ravno nadomestna volitev, pri kateri

smo dobili glasove v 54 od 106 občin, in po nekaterih brez vsake agitacije od naše strani; med temi se odlikujeta posebno Kobarič in Trnovo. V kmečkih občinah smo nastopili zato, da vidimo, koliko pristašev imamo med boljšimi kmeti; pokazalo se je, da tam nimamo opore, da bi z agitacijo spravili lahko dosti večje število glasov skupaj. Glede volitev v Podgori prosi govornik, da se konstatira število glasov klerikalnih 45, socialno demokratičnih 89 in 240 onih, ki so pristaši županovi. Liberalna stranka tam ni zmagała, ampak osebe, saj je med izvoljenimi tudi več klerikalcev. Pri teh občinskih volitvah je nastopila principielno le naša stranka.

Sodr. Cotič želi trdnejše organizacije in strožjega pobiranja strankarskega davka kakor tudi malo več kolportaze strankinega časopisja in brošur.

Sodr. Frandolič želi politične organizacije za Nabrežino, kjer sta sedaj dve močni strokovni organizaciji.

Sodr. Petejan obljublja, da bo iz Trsta kolikor mogoče sam izvrševal potrebno delo po Krasu.

Predsednik predlaga izvolitev dveh članov za pregledovanje računov. Izvolita se soglasno sodruga Markič in Sokol.

(Konec prihodnjic).

— Nabrežina. Posledice občinskih volitev. Ko so se dne 6. in 7. julija l. l. končale občinske volitve v Nabrežini z »zmago« liberalno-klerikalno-italijanske koalicije, je naša stranka vložila rekurs na mestništvu. Ker smo o teh volitvah poročali v »Rdečem Praporu«, je čitateljem znano, kako so se vršile in si tudi lahko mislijo, kako je bil rekurs utemeljen. Specialno je bilo v njem navedenih 22 slučajev podkupovanja, napajanja itd. Vse točke so bile podprte in se dajo dokazati. Ampak našim cenjenim nasprotnikom ni bilo dovolj, da je mestništvo zvedelo, kako »pošteno« so se vršile volitve, temveč so želeli, da se dokažejo njihove sleparije spričo vse javnosti. Zaradi tega menda je Stefan Gruđen vložil zoper one, ki so bili podpisani rekursu, tožbo radi žaljenja časti. V ugovoru je bil namreč narodni možakar obdolžen, da je dan pred volitvijo podkupoval volilce z denarjem. Mož bi bil storil mnogo pametneje, če bi bil ostal doma; prihranil bi si bil sramotno blamažo, ki jo je skupil na obravnavi dne 20. septembra pred okrajnim sodiščem v Komnu. Gospod Stefan Gruđen zaupa veliko denarju in menda je mislil, da mu bo denar tudi na obravnavi pomagal do zmage. Priče, ki so bile zaslišane, so pred sodiščem izpovedale, da je Gruđen dajal denar, hoteč vplivati na volilce, da bi glasovali za Caharijevo rličetno stranko. A dokazalo se je še več. Po vložnem rekursu je šel dični Gruđen k prizadetim volilcem ter jih z žuganjem prisilil podpisati izjave, da jim je le posodil tiste krone. Te izsiljene izjave je potem odposlal na mestništvo, hoteč »dokazati«, da rekurs ni bil upravičen. To se je pred sodiščem potrdilo. Izjave je Gruđen dobil na ta način, da je dotičnim volilcem žugal, da dobe 3 do 6 mesecev zapora, če ne izpovedo, da jim je tisti denar posodil. Na podlagi tega dokaza je sodnik oprostil vse obdolžence pa je naglašal, da je vsak državljani, ki zve o podkupovanju in drugih volilnih sleparijah, dolžan, naznaniti to sodniji. Sedaj smo radovedni, kaj stori glede na dokaze te obravnave državno pravdnštvo. Obravnava je dognala, da je Gruđen res podkupoval volilce; to je prvo kaznivo dejanje; nadalje da je izsilil od njih lažnive izjave; to je drugo kaznivo dejanje. Mi namreč ne moremo verjeti, kar govore nekateri: Da bi bil zakon samo za delavce. Te dni je bil obsojen neki naš sodrug na 20 K globe le zato, ker je hotel pogledat stričev glasovnico, pa se mu je ta raztrgala v rokah. Če je za tako malenkost opravičena strogost, mora biti tudi za dokazana sleparstva nasprotnikov. Prisiljena z demonstracijami delavstva, je začela tudi žandarmerija preiskavati in je dognala, da so nasprotniki na dan volitev nesramno napajali volilce; gostilničarji sami so izpovedali, da se je tisti dan plačalo nad 3000 K za pijačo. Tu je torej dovolj materiala za državno pravdnštvo, katero vljudno vabimo, naj stori svojo dolžnost. Tega nam ne narokuje želja za maščevanjem, ampak če imamo zakon o čistosti volitev, hočemo tudi res čiste volitve. Ako ostanajo sleparji sedaj brez kazni, bodo prihodnjic še hujše sleparili in nihče razven sodišča ne more preprečiti tega. Organi, ki imajo podatke o sleparijah, so dolžni jih izročiti državnemu pravdnstvu in od njega pričakujemo, da nastopi zoper sleparje.

— Podružnica zidarjev v Gorici ima svoj prvi redni občni zbor v nedeljo, 16. oktobra t. l. ob 10. dopoldne v prostorih »Delavskega doma«, ulica Tre Re 16. Dnevni red je sledeči: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Volitev novega odbora. 3. Even-

tualnosti. Vsi člani podružnice so naprošeni, da se zanesljivo udeležijo tega zbora.

— Vrtojba. Dne 18. septembra smo imeli tukaj zidarski shod, na katerem je sodrug Petejan poročal o potrebi zidarske strokovne organizacije. Govornik je naslikal žalostni položaj zidarjev na Goriškem, ki so pravi sužnji svojih gospodarjev. Glede na plačo nimajo nobene pogodbe, delavni čas je pri vsakem mojstru drugačen. Gospodarji odpustčajo delavce, kakor se jim poljubi. Vse to pa se godi, ker so delavci brez organizacije. Govornik je poročal tudi o sklepih mednarodnega zidarskega kongresa v Kodanju. Končno je pozval zidarje, naj se vpišejo v svojo strokovno organizacijo, ki šteje po enem mesecu dela že 200 članov in je upati, da bo do spomladi pač že več kakor polovica vseh goriških zidarjev organizirana. Po shodu se je res vpisalo lepo število zidarjev. Vrtojbenici, pogumno naprej!

— Sovodnje. Podružnica klesarjev za Goriško je imela dne 19. t. m. svoj sestanek. Sodruga Petejan, ki je opravljal blagajniške posle, je naznanil, da se je sedaj preselil v Trst, vsled česar je treba dopolniti, oziroma na novo voliti odbor. Po kratki debati so bili izvoljeni za predsednika sodrug A. Humar, za blagajnika F. Tomšič, za tajnika A. Uršič, za pregledovalca A. Tabaj in I. Pavletič. Sklenilo se je, da se podružnica začasno prenese v Sovodnje, kjer ima večino svojih članov. Neorganizirani klesarji naj se ne trudijo v Sovodnje, ker tukaj ne dobe dela.

Trst.

Proti draginji.

V poslednjih dveh tednih je bilo v Trstu preko 20 shodov zoper podražanje živil. Bilo bi odveč povedati, da je bila udeležba na vseh shodih izredno velika. Draginja pritiska in je naravno, da se ljudstvo zanima za agitacijo proti draginji, proti vsemu, kar bi onemogočilo olajšanje življenja. Zlasti se je to pot zanimalo za to slovensko delavstvo. Na shodih, ki jih je sklical naš politični odbor v Rojano, Skednju, na Katinarji, pri Sv. Ivanu in v ul. dello Scoglio, je bila udeležba ogromna.

V nedeljo so se pa vršili trije shodi na trgu Donadoni v Trstu. Govorilo se je slovensko, italijansko in nemško. Sprejela se je primerna resolucija, ki jo priobčimo prihodnjic. Udeležba je bila ogromna. Po končanih shodih se je ogromna množica razvrstila v sprevod in je pevajoč delavske pesmi in z vsikliki zoper draginjo obšla razne tržaške ulice do velikega trga in od tam pred »Delavski dom«. Tu so nagovorili množico sodrugi Todeschini, Regent in Chiussi, na kar se je mirno razšla. V prvih vrstah v sprevodu je bilo preko 1000 delavskih žen, ki so tako dale lep zgled svoje zavednosti. Obširno poročilo sledi.

— »Ljudski oder« v Trstu vabi vse svoje člane in vse sodruga na javno zborovanje, ki bo danes ob 8. zvečer v Delavskem domu v veliki dvorani II. nadstr. Na tem zborovanju bosta sodr. Ferfolja in Regent govorila o važnosti ljudske izobrazbe. Po zborovanju se bo določil dan, ob katerem se bo poučevala stenografija, ki prične s prih. tednom.

Delavsko gibanje.

O češko nemškem sporu v strokovnem gibanju se je zadnji teden posvetoval skupni izvrševalni odbor avstrijske socialne demokracije, ki je po temeljitem posvetovanju sklenil prizadetim strankam predlagati sledeče: Sestavi naj se komisija, v katero odpošljeta dunajska in praška strokovna komisija po tri, češka in nemška stranka po dva, vse druge soc. dem. stranke v Avstriji po enega zastopnika. Strokovnim komisijam in izvrševalnim odborom strank se naznani ta sklep in če ga sprejmo, se naprosita obe preporni stranki, da ustavita medsebojne napade, dokler se ne reši zadeva.

Zidarji. Trst. Odkar se je tukaj ustanovilo zidarsko tajništvo, se opaža tudi med zidarji živahniješe gibanje. Shodi in sestanki po mestu in okolici se pridno vrše in tudi novi člani se oglašajo. To nazadnje ni čudno, saj so zidarske razmere naravnost škandalozne in delavci se bolj in bolj prepričujejo, da se to ne more prenašati. Zato pa pozivljamo vse zidarje, ki imajo voljo za delo in agitacijo, da nam pomagajo. Čim bolj pridno bomo delali in agitirali, tem prej pridemo do moči in ko bomo imeli moč, si tudi zboljšamo položaj. — Še nekaj moramo pospeševati zidarjem. Naloge strokovnega glasila za zidarje opravlja »Rdeči Prapor«, ki bo od časa do časa objavljaj vesti, tičeče se zidarjev in njihovega gibanja. Zato je pa naloga zidarjev, da pridno čitajo »Rdeči Prapor«, da se ne bo časopisje splesnilo po omarah, kakor se zdaj včas godi. Če hočejo zidarji kaj doseči, morajo poznati svoje strokovno, pa tudi politično gibanje. Dolžnost onih, ki so že organizirani in ki čitajo, je ta,

da navedejo tudi svoje indiferentne tovariše do čitanja. Brez izobrazbe je dandanes vsako uspešno gibanje nemogoče; trajno izobraževalno delo pa more opravljati le časopisje. Tudi zidarji morajo torej spoznati, da nam je dobro časopisje potrebno kakor vsakdanji kruh. In če je številka prečitana, ne kaže vanjo zavijati sir, ampak posodi naj se indiferentnemu tovarišu, potem pa naj se listi spravijo, kajti v njih je marsikaj, kar pride tudi pozneje prav. Važnost časopisja je še vse premalo spoznana med našimi zidarji in to je eden glavnih vzrokov, da smo doslej tako zaostali. Sodrugi se morajo torej sami lotiti dela in z vso vnemo razširjati list ter navajati tovariše, da pridno čitajo.

Pulj. Zidarji, ki mislijo iskati dela v Pulju, naj to misel opuste, če niso organizirani. V Pulju namreč neorganiziran zidar sploh ne dobi dela. Tudi nič ne koristi, če kdo misli: »Se bom pa organiziral, ko pridem tja.« V Pulju je zidarska organizacija tako vplivna, da danes delodajalci ne sprejmejo nikogar brez njenega dovoljenja. Organizacija pa stoji na stališču, da je vodila svoje težke boje za zavežne zidarje, ne pa za tiste, ki bi zdaj hoteli uživati njene uspehe, pa je niso hoteli poznati takrat, ko so se organizirani zidarji bojevali in doprinali žrtve. Kdor hoče torej v Pulju dobiti dela, mora dokazati, da je bil že doma organiziran, drugače si lahko prihrani pot.

Lesni delavci. V Dornbirnu stavkajo mizarji že pet tednov, v tem času se glede stavke ni nič izpremenilo. — V Liberecu so mizarji in strojni delavci že 19 tednov v stavki. Razven ene delavnice, ki je izpolnila zahteve delavcev, počiva delo v vseh delavnicah popolnoma. — V Sarajevu se stavka mizarjev neizpremenjeno na celi črti nadaljuje. Nadalje stavkajo mizarji v Kraljevem dvoru, Plzinju, Badenu in Ziegenhalsu; tudi v Gradcu v nekaterih delavnicah. Mizarji, ne potujte v te kraje.

Strugarji stavkajo v Novi Paki.

Tapetniki. V Brnu se je organizaciji posrečilo, v tapetniški stroki skleniti novo delovno pogodbo za dobo dveh let, ki je stopila s 1. oktobrom v veljavo. V Belgradu so podjetniki tapetniške stroke odpovedali delavcem pogodbo, in ker ni prišlo do sporazuma, so stopili vsi tapetniki dne 28. septembra v stavko.

Košarji stavkajo v Belgradu.

Kovinarji. V Trstu stavkajo na celi črti livarji. Noben livar naj ne gre tja iskat dela.

V Libavi se stavka nadaljuje; poleg drugih koncesij zahtevajo delavci, da odpusti tvrdka Hallwachs sin ravnatelja Wüstenhagena iz službe.

V Biehofenu je zaupnik organizacije potom pogajan izposloval delavcem in delavkam znatno povišanje plače v tovarni za čipke tvrdke F. Austin.

V Wustungu pri Fridlandu je bilo treba stavke, preden se je skrajšal delovni čas v predilnici tvrdke Herman Pollak sinovi. Stavka je trajala samo nekaj ur.

Delavci s kamnom. V Gradcu je potekla delovna pogodba tamošnjih klesarjev in ker se je v dobi treh let veljavnosti potekle pogodbe vse nezaslišano podražilo, je bilo umevno, da bodo klesarji zahtevali pri sklepanju nove pogodbe pred vsem povišanje minimalnih plač, kar se jim je tudi z ozirom na dobro strokovno organizacijo res posrečilo in sicer brez boja. Pri pogajanju, pri katerem je zastopal »Zvezo delavcev s kamnom v Avstriji« njen predsednik, sodrug Müller, se je doseglo sledeče povišanje najmanjših plač: Za klesarje mramorja od 42 vin. na 49 vin., za klesarje granita od 46 vin. na 53 vin. za uro. Klesarji, ki še niso pomočniki 2 leti, dobe 40 vin. najmanjše plače za uro. Vsi klesarji, ki imajo višje plače od predstojecih, dobe 4 vin. povišanja za uro. To povišanje so dobili tudi oni, ki so imeli že 44 in 40 vin. urnega plačila. Kamnosekom se je na ta način povišala tedenska plača za K 3-92, ročnim in strojnimi brusarjem pa za K 2-80.

Slovenski, zlasti ljubljanski delavci s kamnom naj bi si vzeli zgled.

V Saubsdorfu in okolici (Šlezija) je stavka, po tem ko je trajala 10 tednov, končala za klesarje in kamnolomce s polnim uspehom.

V Brnu je ravnokar zveza delavcev s kamnom sklenila z eno največjih tvrdk za tam številno vposlene kamnoseke, brusarje itd. delovno pogodbo, ki je prinesla delavcem znatno povišanje plače in pristo popoldne ob sobotah pri celodnevni plači.

Velikanski izpori. Kakor smo že javili, so nemški podjetniki odpovedali 400.000 kovinarjem delo na 14 dni, ker jih hočejo po preteku te dobe izpreiti. To pa ni edini boj te vrste, ampak izporna bolezen se je polotila podjetnikov po vseh deželah. Na Angleskem so v Lancashiru izprli 150.000 tekstilnih delavcev. V Novem Yorku je naznanjen izpor 40.000 stavbinskim delavcem. Na Ruskem pa je 150.000 tekstilnih delavcev izprtih. Kapitalisti hočejo za vsako ceno »ukrotiti«

delavce. Skomine imajo po tistih časih, ko so bili neomejeni »gospodarji v svoji hiši« in je imel delavec brez ugovora sprejemati pogoje, ki so jih diktirali. Doslej niso kapitalisti imeli mnogo sreče s to metodo. Najbolj so pogoreli lani na Švedskem. A te izkušnje jih niso spametovale. Posledica pa je le ta, da se boj med kapitalizmom in delavstvom postruje v vsakem oziru. Za nauke, ki izhajajo iz teh bojev, pa tudi delavci ne smejo biti ravnodušni. Doslej se je povsod izkazalo, da organizacija kapitalistov nikdar ne more biti kos delavski organizaciji, seveda če je ta dobra in popolna. Pogoji dobre delavske organizacije pa so: 1. Da je kolikor mogoče vse delavstvo stroke organizirano. 2. Da je bojovni sklad dovolj velik. 3. Da se organizacija lahko oslanja na mednarodno solidarnost. Organizacije, ki izpolnjuje te pogoje, niso še nikdar premagali kapitalisti in je ne bodo, kajti če ima delavstvo dovolj sredstev, da vztraja in če se mu ni bati celih čet stavkokazov, je kapitalizem brez moči. Novi boj, ki ga napovedujejo kapitalisti s svojimi izpori, nalaga pač delavstvu nove naloge in zahteva več energije, obenem pa drami to energijo, ker kaže delavcem, da nimajo drugih poti kakor brez-pogojno se vdati v suženjstvo, ali pa se organizirati za boj.

Pasivna resistenca železničarjev v Bosni in Hercegovini je končana, ker je uprava opustila svojo prvotno trmo ter se zavezala, da se pogaja z železničarji o zahtevah in da izpolni nekatere do 1. novembra. Za bosenske razmere je to že velik uspeh, ker je morala uprava s tem priznati, da s samim absolutizmom ne gre.

Ljubiteljem čaše

dobre žitne kave ne ugaja noben drugi izdelek tako zelo, kot Franckova Perl-ržena kava z znamko »Perlro«. Perl-rž se naj ne primerja z kakovostjo slabejše prazene rži, katera se nezavita izvaguje. — Primera pokuševalnega poskusa izpriča, da se »Perl-rž« nikakor ne družuje z slabejšim tržnim blagom. — Vonj in okus sta veliko zlahnejša. — Prosimo, zahtevajte torej samo pakirano, samo z znamko »Perlro«.

DELA VSKA

HRANILNICA IN POSOJILNICA

(registrov. zadruga z omejeno zavezo.)
v Ljubljani, Stari trg št. 30 I. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojuje na osebni kredit, zastave, vrednostne listine in hipoteke i. t. d.

Uraduje se vsak četrtek od 2—3 ure in vsako soboto od 6—7 ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso

z velikim uspehom porabil, katero iz srca

priporočam v veliko korist vsaki družini

ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,

blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše

tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji

lovec v Koritnicah, pošta Knežak

pri Št. Petru na Krasu.

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin kremo

za črevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda ter Plerin čistilo za kovine

Te predmete izdeluje domača tvornica kemičnih izdelkov

Golob & Volk, Ljubljana.

? I ?
I K O
? O ?

Najboljša ura sedanjosti
Zlata, srebrna, tula, nikel-
nasta in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

IKO

? I ?
I K O
? O ?

Pa kaj se to pravi,
Če trebuh boli?
Pri pametni glavi:

FLORIAN

zavžij!

Krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost . . . 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

L. PEVÁLEK
LJUBLJANA, ŽIDOVSKA UL. 4

priporoča svojo akcidenčno

tiskarno

z električnim obratom.

Izvršuje tiskovine: vizitke, račune, pisma,
kuverte, raznovrstna vabila, zaročna, po-
ročna in druga različna naznanila, komi-
sijske knjižice, parte i. t. d. po brezkon-
kurenčnih cenah.

Trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim
orodjem. Razglednice na debelo in drobno,
ceneje kot povsod drugod. Izvrševanje raz-
glednic vseh vrst. Reklamni koledarji za
l. 1911 s korbco ali brez po zelo nizkih cenah.

Dunajsko fino in svitlo likanje

Gabriela Jug,
Ljubljana, Židovska ul. št. 3.

se priporoča p. n. slavnemu občinstvu za vsakovrstno
čiščenje perila po zelo točni in najboljši postrežbi ter
nizki ceni.

Kavarna

„Unione v Trstu“
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, slad-
korju in kavi; kri, moč, zdravje, dosežete
in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi svak
knjižico brezplačno
v lekarni Trnkoczy
zraven rotovža v Ljubljani
ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

I. Jax & sin
Ljubljana
Dunajska cesta 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev
za rodbino in obrt

Pisalni stroji „Adler“
Vozna kolesa.
Ceniki zastonj in franko.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev
registrovana zadruga z omejeno zavezo
s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva
lastnega izdelka in tapetniškega blaga.
Izvršuje vs. mizarska stavbna dela.
Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Prvi kranjski pogrebni zavod

FR. DOBERLET
Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 10.

Ustanovljen leta 1868. 26-10 Telefon šte. 97.

Prevzemajo se pogrebi, prevažanja z vozom in po železnici in oskrbujejo se tudi
pogrebov se tiče stvari v Ljubljani po najnižjih cenah. Imitirane kovinskolesne krste
lastnega izdelka. Velika zaloga kovinskih krst v vseh velikostih s primerno opravo.
Oskrbujejo se sveži in suhi cvetlični vencji s primernimi trakovi z napisom
in brez napisa.

Sredi meseca oktobra izide v založbi „Rdečega Prapora“

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence

za leto 1911.

Ta koledar izhaja že enajsto leto. Vsebina mu je med drugimi naslednja:
Resnica (pesem); koledar; Centralni sedeži avstrijskih organizacij; Kolkovne lestvice;
posnetek poštnega in brzojavnega cenovnika; Inozemske denarne vrednosti v kronski
veljavi; Stare in nove mere; Koliko plačam osobne dohodnine; Koliko plačam vojne
takse; Izvleček iz pravil provizijskega sklada c. kr. državnih železnic (ki je enaka onim
južne železnice); Hrana in hranitev; Kdo je sodrug; Kako se varujemo kolere; Delo-
vanje soc. dem. poslancev v parlamentu v zadnjem letu (predlogi naštetih); Dve reso-
luciji s kodanjskega mednarod. kongresa; Dohodki in stroški; Beleznica za vse dni v tednu.
Koledar obseza nad 13 pol in bo pridejan tudi svinčnik. — Cena v platno vezanemu
izvodu je 1 K, po pošti 10 h več. — Pri večjem odjemu primeren popust. —
— Pri naročilih do 20 izvodov se priporoča, da se pošlje denar naprej. —

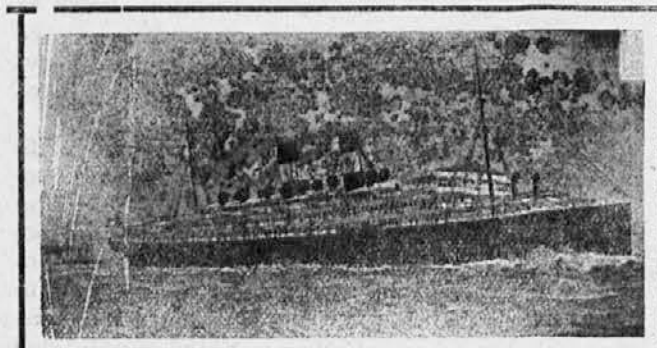
Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168. V LJUBLJANI Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Potniki v severno in južno Ameriko
vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je
za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, postelje, kopelj i. t. d.
Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.